

Прочитай!

У **90-х** роках у різних львівських часописах почали друкуватися ліричні вірші, які вразили галицьку публіку довершеністю форми та змісту. Вірші виходили без підпису. І всі гадали: **«Хто ж автор таких блискучих поезій?»**

Ця збірка внесла загальну сум'ятицю між тими, хто знав І.Франка. Той, що постійно гримав молотом, який кликав до революції, який був поетом соціальної теми, нараз заговорив зовсім іншим тоном.

1896 року всі ці поезії і кілька нових були опубліковані у збірці під назвою **«Зів'яле листя»**. Яким великим було загальне здивування, коли на обкладинці побачили ім'я І.Франка.

Образ зів'ялого листя
алегоричний, автор
визначає його як
**«завмерле в серці
кохання»**.

Історія написання

У передмові до першого видання збірки **1896** року Франко зазначив, що поштовхом до написання лірики був щоденник юнака, який через любовну трагедію покінчив життя самогубством.

Але «Зів'яле листя» народилося й від автобіографічних імпульсів самого Франка. Перевидаючи збірку в **1911** році у Києві, поет пише нову передмову і визнає своє авторство. Адже і йому довелося зазнати страждань через трагічну любов.

«Тричі мені являлася любов, - зізнається Франко, - тричі в руці від раю ключ держала», і тричі поет втрачав надію на щастя. Нерозділені кохання залишали по собі «невтишиму тоску», засипали зів'ялим листям сподівання.

Композиційно збірка оригінальна й довершена та відповідає авторському визначенню **«лірична драма»**.

ВЕСНА

Три розділи-
«жмутки»

ЛІТО

ОСІНЬ

Перший «жмуток» нагадує експозицію, у якій ліричний герой борсається між надією й безнадією, безнадією і вірою.

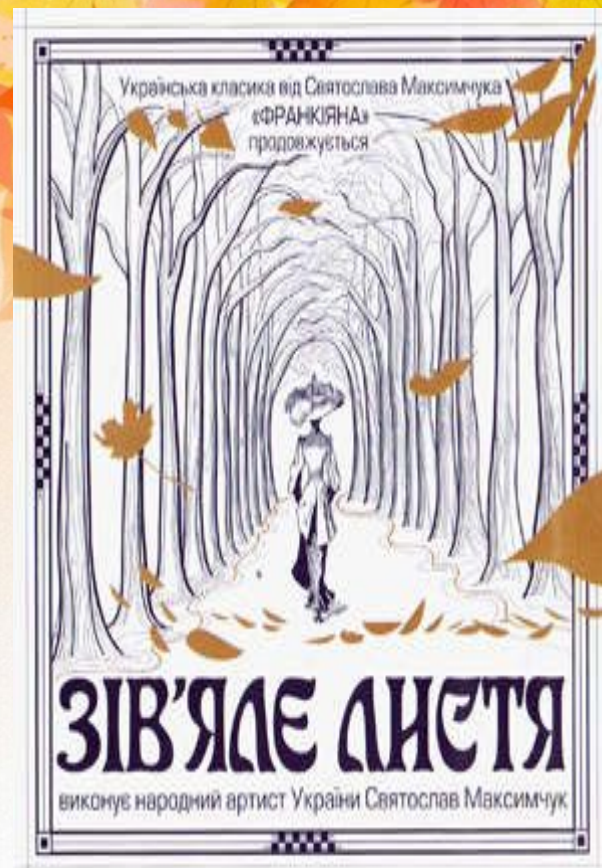
Другий «жмуток» поглиблює ці мотиви, ліричний герой зажурений, бо розуміє, що його кохання невзаємне. З'являються чудові образи природи, які відтіняють емоційний стан закоханого.

Третій «жмуток» надзвичайно експресивний, у ньому передаються нестримні пристрасті, котрі підштовхують ліричного героя до самогубства. Водночас автор заперечує дисгармонійність світу, викликану нерозділеним коханням, а утверджує гармонію й красу, яку любов дарує людям.

Як відомо, «Перший жмуток» «Зів'ялого листя» І. Франко включив до збірки «З вершин і низин».

Проте коли «Зів'яле листя» вийшло окремим виданням, галицькі критики й лідери громадських рухів почали висловлювати своє розчарування, адже поет-трибун, поет-глашатай раптом показав себе нещасливим у коханні!

Причиною такого нерозуміння стало насамперед те, що на той час іще не існувало поняття «ліричний герой». Гадали, якщо автор у поезіях веде мову від першої особи, то він розповідає про власні почуття й переживання.

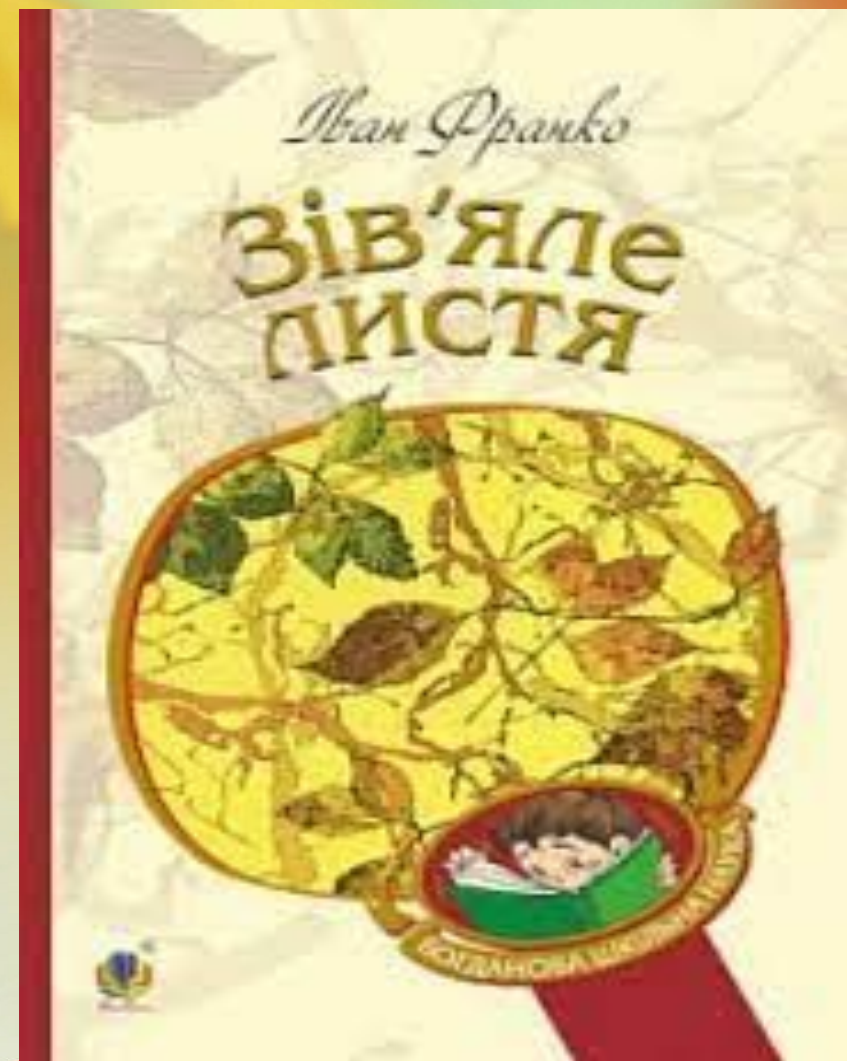

Ключовою у збірці «Зів'яле листя» є поезія «Тричі мені являлася любов», адже в ній ідеться про три великі кохання в житті поета.

Ольга
Рошкевич

Юзефа
Дзвонковська

Целіна Журовська

Ольга Рошкевич

Одна несміла, як лілея біла,
З зітхання й мрій уткана, із
обснов
Сріблястих, мов метелик,
підлетіла.
Купав її в рожевих блисках май,
На пурпуровій хмарі вранці сіла
І бачила довкола рай і рай!
Вона була невинна, як дитина,
Пахуча, як розцвілий свіжо гай.

Юзефа Дзвонковська

Явилась друга – гордая
княгиня,
Бліда, мов місяць, тиха та
сумна,
Таємна й недоступна, мов
святиня...

Целіна Журовська

«Явилась третя: жінчина
чи звір?

Мов сфінкс, у душу
кігтем вп'ялась»

З листа Франка до Агатангела
Кримського: „Фатальне для
мсьє було те, що, вже
листуєчись з моєю
теперішнього жінкою, я здалеку
пізнав одну панночку-польку і
закохався в неї. От ся любов
перемучила мене дальших **10**
літ“ .

The background features a warm color palette of yellows, oranges, and reds. It is adorned with various autumn-themed elements: large and small maple leaves in shades of red, orange, and yellow; delicate white floral motifs; and stylized purple and white swirls. A white, three-dimensional rectangular box is centered on the page, containing the text.

Ольга Хоружинська у
житті Івана Франка

Поетові було вже під **30**, а він усе ніяк не міг знайти собі пару в Галичині. Але знайшов її у Києві – вродливу й енергійну випускницю Харківського інституту шляхетних дівиць, яка знала кілька іноземних мов та неймовірно грала на фортепіано.

Їх звела Ольга Косач, мати Лесі Українки, і якщо Франко просто нею зацікавився, то Хоружинська щиро закохалася у Франка, попри його жахливу репутацію. І врешті-решт вийшла заміж, хоча рідня й всіляко відмовляла. Ольга вирішила, що саме вона – та жінка, яка врятує Франка від дурного й жорстокого світу.

Проте навіть весілля пройшло не так, як уявляла мрійлива наречена. Коли весільна процесія була вже готова до виходу, молодого ледь знайшли – у кабінеті: Іван забув про весілля, бо знайшов стару книжку і переписував з неї рідкісного вірша. Потім, під час церемонії на викрик «гірко» Франко не знав, що робити, бо в Галичині тоді ще такої традиції не було. А замість подорожувати у медовий місяць молоде подружжя змушене було тікати до Львова, бо починалися нові арешти

Іван Франко у листі своєму другові Агатангелу Кримському зізнався: "З теперішньою моєю жінкою я одружився без любові, а з доктрини, що треба ожентися з українкою (себто наддніпрянкою), і то більш освіченою курсисткою... Но то дарма. Судженої і конем не об'їдеш".

АЛЕ...

Ольга стає вірною опорою для Франка, допомагає йому у творчості та спонукає отримати освіту. Жінка народила чотирьох дітей, та попри це не залишає громадської діяльності, видає журнал.

СПАСИБІ ТОБІ, МОЄ СОНЕЧКО,
ЗА ПРОМІНЧИК ТВІЙ - ЩИРЕ СЛОВЕЧКО!
ЯК ПРОМІНЧИКА НЕ ЗДОБУТЬ ПРИТЬМОМ,
СЛОВА ЩИРОГО НЕ КУПИТЬ СРІБЛОМ,
..ТОЖ ЗА ДАР МАЛИЙ, А БЕЗЦІННИЙ ТВІЙ.
ЩО, МОВ ЦВІТ, СКРАСИВ ШЛЯХ ОСІННІЙ МІЙ,
ЗА ТОЙ УСМІХ ТВІЙ НЕ ВДОСЛІД ЖУРБИ
СПАСИБІ ТОБІ! СПАСИБІ ТОБІ!

І.Франко. Моїй дружині. Твори, т **13**

Значна частина поезій зі збірки «Зів'яле
листя» стала народними піснями

«Ой ти, дівчино, з горіха зерня...»

«Чого являєшся мені...»

**«Червона калина, чого в лузі
гнешся»**

**«Як почувеш вночі край свого
вікна...».**

Виразне читання поезії

Ой ти, дівчино, з горіха зерня,
Чом твоє серденько – колюче терня?

Чом твої устонька – тиха молитва,
А твоє слово острє, як бритва?

Чом твої очі сяють тим чаром,
Що то запалює серце пожаром?

Ох, тії очі темніші ночі,
Хто в них задивиться, й сонця не хоче!

І чом твій усміх – для мене скрута,
Серце бентежить, як буря люта?

Ой ти, дівчино, ясная зоре!
Ти мої радощі, ти моє горе!

Тебе видаючи, любити мушу,
Тебе кохаючи, загублю душу.

Рік написання – 1886

Жанр – ліричний вірш.

Рід: лірика.

Вид лірики – інтимна

Збірка – «Зів'яле листя»

Тема “Ой ти, дівчино, з горіха зерня”: страждання ліричного героя через нерозділене кохання.

Ідея: любов може викликати не лише радісні почуття, а й сум, горе.

Сюжет: ліричний герой закоханий, він дивується тому, як різні якості характеру поєднуються у його коханої — уста — “тиха молитва”, а слово — “гостре, як бритва”. Дівчина горда, зрозуміти її і здобути прихильність, — як дістати зернятко із твердого горішка, — дуже важко. Почуття любові ліричного героя таке сильне, що він ладен “згубити душу”, вважає це і своєю радістю, і своїм горем.

“Ой ти, дівчино, з горіха зерня”. Художні засоби:

Звертання: дівчино, ясна зоре.

Риторичні запитання: чом твоє серденько – ключе терня?, “чом твої устенька...?” і подібні.

Епітети: колуче терня, тиха молитва, буря люта.

Порівняння: слово, як бритва; серце бентежить, як буря люта.

Перебільшення: ох, тії очі темніші ночі...

Антитеза: усміх/скрута, радощі/горе.

Вірш «Ой ти, дівчино, з горіха зерня...» відкриває «Другий жмуток» «Зів'ялого листя». Ця поезія написана в дусі народних пісень про кохання

Твір-романс

Перша частина — це низка риторичних запитань, які вибудовані за принципом антитези

Друга частина вірша — це вже низка ще більш емоційно насажених окликів, які стверджують усвідомлення ліричним героєм марності свого кохання, його приреченості.

Поезія «Ой ти, дівчино, з горіха зерня...» покладена на музику композитором А. Кос-Анатольським.

«Чого являєшся мені у сні?»

Рік написання «Чого являєшся мені у сні»:

1896

Збірка: **“Зів’яле листя”**

Жанр «Чого являєшся мені у сні»:

ліричний вірш

Від лірики – інтимна

Напрямок – модернізм

Течія – неоромантизм

Історія написання: привид першого світлого юнацького кохання до Ольги Рошкевич не покидає поета протягом усього життя, незважаючи на те, що стрічалися на життєвій дорозі інші жінки, що він одружився. Це почуття й покликала до життя рядки, сповнені, з одного боку, болем й туги, а з іншого, — бажання, щоб ці муки продовжувалися, бо в них і через них продовжує жити високе почуття.

Виразне читання поезії

Чого являєшся мені
У сні?
Чого звертаєш ти до мене
Чудові очі ті ясні,
Сумні,
Немов криниці дно студене?
Чому уста твої німі?
Який докір, яке страждання,
Яке несповнене бажання
На них, мов зарево червоне,
Займається і знову тоне
У тьмі?

Чого являєшся мені
У сні?
В житті ти мною згордувала,
Моє ти серце надірвала,
Із нього визвала одні
Оті ридання голосні —
Пісні.
В житті мене ти й знать не
знаєш,
Ідеш по вулиці — минаєш,
Вклонюся — навіть не
зирнеш
І головою не кивнеш,

Хоч знаєш, знаєш, добре
знаєш,
Як я люблю тебе без тями,
Як мучусь довгими ночами
І як літа вже за літами
Свій біль, свій жаль, свої
пісні
У серці здавлюю на дні.
О ні!
Являйся, зіронько, мені!
Хоч в сні!
В житті мені весь вік тужити
Не жити.
Так най те серце, що в
турботі,
Неначе перла у болоті,
Марніє, в'яне, засиха, —
Хоч в сні на вид твій оживає,
Хоч в жалоцях живіше грає,
По-людськи вільно віддиха,
І того дива золотого
Зазнає, щастя молодого,
Бажаного, страшного того
Гріха!

Тема **«Чого являєшся мені у сні»**:
відображення внутрішнього світу
закоханої людини, її думок та
страждань

Ідея **«Чого являєшся мені у сні»** –
заклик шукати своє кохання та кохати
всупереч усім бідам, не дивлячись ні
на що.

Провідний мотив: нерозділене кохання
Віршовий розмір **«Чого являєшся мені
у сні»**: чотиристопний ямб
Римування – перехресне

Композиція (зміст): внутрішній монолог закоханого юнака, побудований за принципом "уявне питання до дівчини — відповідь самому собі"; динаміка вірша розгортається відповідно до почуттів ліричного героя: спочатку він звинувачує кохану в "жорстокостях", байдужості по відношенню до нього, потім зізнається в щирому й незмінному коханні до дівчини й просить її являтися йому хоча б у сні, де серце зможе оживати й зазнати "щастя молодого, бажаного, страшного того гріха".

Художні засоби

риторичні запитання: “Чого являєшся мені У сні?”, “Чому уста твої німі?” ;

риторичні звертання: на звертаннях до уявної коханої побудований увесь твір, наприклад: “Являйся, зіронько, мені!”

окличні речення: “О ні!”, “Хоч в сні!” ;

епітети: “Чудові очі ті ясні, Сумні”, “уста твої німі”, “неповнене бажання”, “зарєво червоне”, “ридання голосні”, “дива золотого”, “Бажаного, страшного того Гріха!” ;

порівняння: “очі ... Немов криниці дно студене”, “мов зарєво червоне”, “Неначе перла у болоті”;

Яким постає перед нами І.Франко (за сторінками збірки "Зів'яле листя"):

- закоханий до безтями;
- людина, що страждає від нерозділеного кохання;
- вірний ;
- пристрасний;
- ніжний;
- вразливий;
- стражденний;
- змучений;
- у відчаї;
- зневірений.

Збірка «Зів'яле листя» мала широкий суспільний резонанс.

Дехто, наприклад В. Щурат, звинуватив І. Франка у відході від проблем громадського життя, що рішуче заперечив сам автор у вірші «Декадент».

Більшість же із захватом вітали автора «Зів'ялого листя». Зокрема М. Коцюбинський писав: «Се такі легкі, ніжні вірші, з такою широкою гамою чувства і розуміння душі людської, що, читаючи їх, не знаєш, кому оддати перевагу: чи поетові боротьби, чи поетові-лірику, співцеві кохання і настроїв».

Розповідаючи про муки свого нерозділеного кохання, ліричний герой ніби розриває жмуток за жмутком, розкидає зів'яле листя своїх пісень, щоб воно, підхоплене вітром, щезло безслідно.

Хоча назва збірки символізує втрачені надії, проте в поезіях простежуються і життєстверджуючі мотиви: утвердження невмирущості людських почуттів, ідеалу кохання. Поет малює любов як діяння, як найвищий витвір душі.

Збірка «Зів'яле листя» засвідчила, що Іван Франко і в житті, і в творчості завжди лишався самим собою, людиною, яка радіє і страждає, ненавидить і любить, сумує і втішається. І так буде доти, доки триватиме життя.